

Олександра В. Фарат

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛЬВІВЩИНИ

У статті досліджено інвестиційний потенціал Львівської області, проведено аналіз впливу сприятливих передумов та негативних чинників на інвестиційний потенціал регіону. Сформульовано конкретні пропозиції щодо ефективного вирішення поставлених задач.

Ключові слова: інвестиції; інновації; інвестиційний потенціал регіону; інвестиційні ресурси; інноваційна діяльність; інформаційні технології.

Літ. 15.

Александра В. Фарат

ИННОВАЦИОННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ И ОПТИМИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ЛЬВОВЩИНЫ

В статье исследован инвестиционный потенциал Львовской области и проведен анализ влияния благоприятных и негативных факторов на инвестиционный потенциал региона. Сформулированы конкретные предложения по эффективному решению поставленных задач.

Ключевые слова: инвестиции; инновации; инвестиционный потенциал региона; инвестиционные ресурсы; инновационная деятельность; информационные технологии.

Oleksandra V. Farat¹

INNOVATIONS DIRECTIONS IN THE DEVELOPMENT AND OPTIMIZATION OF INVESTMENT POTENTIAL OF LVIV REGION

The article investigates the investment potential of Lviv region, and carries out the analysis of the impact of favorable and negative factors on the investment potential of the region. Propositions are formulated on the efficient solution of the objectives set.

Keywords: investment; innovations; investment potential of a region; investment resources; innovation activity; information technologies.

Постановка проблеми. Залучення інвестицій у сучасних умовах є одним з головних шляхів поживавлення національної економіки України та переходу до нових прогресивних технологічних процесів, що вимагає використання значних обсягів фінансових ресурсів. Оскільки кожному регіону доводиться самостійно обирати свій шлях економічного розвитку відповідно до чинників як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, основним завданням в даному контексті є пошук шляхів активізації досліджень інноваційних форм та методів інвестування. Застосування найновіших технологій та управлінських методик дозволить створити оптимальні умови для залучення інвестицій в економіку Львівського регіону та сприятиме формуванню позитивного іміджу області у потенційних інвесторів.

Львівський регіон володіє унікальними історико-культурними, рекреаційними та трудовими ресурсами. Розвинена інфраструктура та вигідне місце розташування створюють привабливі передумови для інвестування в економі-

¹ National University "Lviv Polytechnics", Ukraine.

ку регіону, проте є ряд суттєвих перешкод, до яких відносять: нестабільну політичну ситуацію в Україні; суперечливість податкового законодавства; неузгодженість нормативно-правової бази; високі темпи інфляції; низьку купівельну спроможність; відсталість науково-технічних розробок від потреб виробництва; значні обсяги тіньового сектору економіки; відсутність системи страхування ризиків інвестування в інноваційні проекти; відсутність чіткої та послідовної інвестиційної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях; високий рівень корумпованості органів місцевої влади.

Вирішення усіх цих проблем сприятиме перетворенню Львівської області на великий інвестиційний центр України та зростанню привабливості регіону серед вітчизняних та іноземних інвесторів, поповненню обласного бюджету, підвищенню рівня життя населення та розвитку економіки. Отриманий досвід у вирішенні відповідних проблем буде корисним для інших регіонів України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у дослідження інвестиційних процесів та стимулювання інвестиційної діяльності зробили такі вчені, як: Д.О. Бондаренко [3], О.А. Виноградов [4], М. Циганкова [14], С.І. Яковенко [15] та інші.

Невирішені частини проблеми. Багато стратегічних аспектів проблеми покращення інвестиційного клімату регіону носять суперечливий характер і залишаються відкритими для обговорення. Ключовою є потреба розробки єдиної державної інноваційно-інвестиційної політики, яка повинна повною мірою враховувати особливості економічного розвитку регіонів та їх спеціалізації. Пошук інноваційних шляхів залучення інвестиційних ресурсів в економіку Львівського регіону та оптимізація заходів економічно-правового характеру для покращення його інвестиційного клімату є ключовими і водночас найменш дослідженими питаннями. Поверхневе вивчення наведених проблем, недосконалість методичних підходів до оцінювання ефективності регіонального інвестування визначають практичну значущість дослідження.

Метою дослідження є всебічний аналіз інвестиційного клімату Львівської області, ґрунтовне вивчення інвестиційного потенціалу та пошук шляхів його найкращої реалізації; визначення головних проблем, які стримують інвестування в економіку регіону та пошук шляхів для їх усунення; всебічне вивчення перспективи застосування новітніх інформаційних технологій для формування та просування іміджу Львівської області як одного з головних найперспективніших та високотехнологічних центрів для вітчизняного та міжнародного інвестування. Теоретичною базою дослідження виступили закони України, які регулюють інвестиційну діяльність, статистичні дані Головного управління статистики у Львівській області, навчальна література, найновіші публікації, пов'язані з дослідженням інновацій в сфері інвестування та Інтернет-ресурси.

Основні результати дослідження. Перспективи залучення інвестицій в економіку Львівської області є одні з найкращих в Україні. Передумовою для цього є: наявність висококваліфікованих кадрів, значний досвід співробітництва у сфері інвестування з іншими країнами, модернізація наявних та створення нових наукоємних виробництв, розвинена туристична інфраструктура, історико-культурний та природо-ресурсний потенціал в поєднанні з вигідним

географічним розташуванням та багаторічний досвід як важлива передумова розвитку туризму, санаторно-курортного лікування, готельно-ресторанного бізнесу та нових форм активного відпочинку. Львівська область посідає одне з перших місць в Україні за кількістю, різноманітністю і ступенем збереження пам'яток архітектури та містобудування. Всього під охороною держави знаходяться 3967 споруд (26% від усієї кількості в Україні) [9], основна частина яких зосереджена в м. Львів. На території Львівської області успішно функціонують 5 заповідників: державні історико-архітектурні заповідники у Львові та Жовкві, «Нагуєвичі» — у м. Дрогобич, «Тустань» — у Сколівському районі, державний музей-заповідник «Олеський замок» — у Буському районі. Рекреаційні ресурси Львівської області представлені лікувальними мінеральними водами, лікувальними грязями, озокеритом, кліматичними, водним та лісовими ресурсами. З кожним роком розвиваються альтернативні форми туризму: екстремальний, елітарний, зелений.

Однією з найважливіших складових туристичної індустрії, яка визначає її реальний інвестиційний потенціал, є готельне господарство. На сьогодні готельний ринок Львова налічує близько 2800 номерів, а це більше ніж 6 тис. місць [6]. Інвестори реконструювали існуючі та збудували нові готелі не лише в контексті проведення у Львові частини чемпіонату Європи з футболу, але й реально оцінюючи можливості ринку. Статус Львова як одного з 4 приймаючих міст футбольного чемпіонату «ЄВРО-2012» дав значний поштовх для інвестування в розбудову інфраструктури та реклами інвестиційних принад регіону. На території Львівської області регулярно проводяться міжнародні інвестиційні форуми та наради з потенційними інвесторами, що сприяє популяризації регіону і створює всі передумови для активного розвитку міжнародного економічного співробітництва [11].

Подальший розвиток економіки регіону спрямований на пошук та залучення додаткового обсягу фінансових ресурсів. Традиційними джерелами інвестицій є: прибуток підприємств, амортизаційні відрахування суб'єктів господарювання, заощадження населення, зовнішні джерела (як приватні, так і державні, а також кошти міжнародних фінансових організацій). Обсяги вищеперелічених джерел інвестування протягом останніх років досить обмежені, що пояснюється незадовільним станом економічних процесів в Україні. Отже, одним з найперспективніших джерел фінансування інвестиційних проектів є залучення коштів іноземних інвесторів.

Згідно зі статистичними даними, регіон є привабливим для інвестування та має досвід співпраці з іноземними інвесторами: обсяги прямих іноземних інвестицій в економіку Львівської області станом на 1 січня 2013 р. становили 314,3 млн. дол. США [13].

У розрахунку на одного мешканця області припало 454,7 дол. США прямих іноземних інвестицій. Упродовж 2012 р. підприємствами та організаціями Львівщини залучено 40,3 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій. Найбільше інвестицій спрямовано у промисловість області — 263,1 млн. дол. США (87,3% від загального обласного обсягу надходжень). Вкладення в економіку області у 2012 р. здійснили інвестори з 36 країн світу. З країн ЄС надійшло 90,2% загального обсягу інвестицій, з країн СНД — 0,8%, з інших країн світу —

0,9%. Найбільше інвестицій надійшло з Кіпру — 256,9 млн. дол. США (81,7% від загального обсягу надходжень), Британських Віргінських Островів — 13,1 млн. дол. США (4,2%), Німеччини — 9,2 млн. дол. США (2,9%), Гонконгу — 8,5 млн. дол. США (2,7%) та Австрії — 5,3 млн. дол. США (1,7%) [13].

Найактивнішими інвесторами в економіку Львівської області є: ПП «Реве груп»; ТОВ «Клінгспор»; ТОВ «Леоні Ваерінг Системс»; ТОВ «Метро»; ТОВ «Карлсберг»; ТОВ «Крістіансен Продакшн Україна»; Банк «Юнікредит банк» [12]. До іноземних інвесторів належать: іноземні держави, юридичні особи, створені та правоздатні здійснювати інвестиції відповідно до законів країни свого місцезнаходження, а також іноземні фізичні особи або особи без громадянства за умови, що останні зареєстровані як підприємці в країні їх постійного місця проживання.

Потреба Львівської області в іноземних інвестиціях визначається насамперед низькою інвестиційною активністю власних підприємств та громадян, яка зумовлена негативною динамікою обсягів власного виробництва, тривалою економічною кризою, низькою купівельною спроможністю громадян та скороченням числа економічно активного працездатного населення. Перед підприємствами Львівської області дуже гостро стоїть проблема відсутності фінансових ресурсів для технічного та технологічного оновлення виробництва. Економіка регіону потребує впровадження в усі сфери господарювання нових методів ефективного менеджменту та маркетингу. Іноземці інвестують фінансові ресурси в економіку Львівської області через: портфельні інвестиції шляхом продажу іноземним резидентам цінних паперів; кредити та позики міжнародних фінансових організацій; створення вільних економічних зон; створення спільних підприємств та стратегічних альянсів; часткову участь іноземних інвесторів у підприємствах України; створення власних дочірніх підприємств; створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам; придбання діючих підприємств; придбання рухомого та нерухомого майна; участь у приватизації державного майна України. Таке співробітництво сприяє створенню нових робочих місць та поживленню інноваційних процесів, проте іноземці неохоче вкладають фінансові ресурси, що обумовлене: низьким кредитним рейтингом міста; відсутністю програм стимулювання інвестицій в Україні; відсутністю можливостей у межах компетенції органів місцевого самоврядування надавати пільги іноземним інвесторам; складною та довготривалою процедурою отримання дозволів на діяльність; непрозорістю застосування податкового та митного законодавства; нестабільною політичною ситуацією, малою поінформованістю про інвестиційні переваги регіону; високою вартістю позичкового капіталу в Україні; недосконалою інфраструктурою та малою кількістю компаній, які надають фахові консалтингові послуги.

Стратегічними завданнями всіх органів державної влади (на загальнодержавному рівні) для створення у Львівському регіоні середовища, яке б сприяло припливу інвестицій, є:

- покращання інвестиційного клімату; створення умов для переходу до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки через удосконалення законодавства, спрямованого на активізацію інвестиційної діяльності; зняття перешкод і стимулювання залучення інвестицій;

- удосконалення методології розробки та оцінювання інвестиційних проектів;
- створення та забезпечення ефективного функціонування державної інвестиційної компанії, фонду кредитних гарантій та інших інститутів розвитку;
- становлення та розвиток індустрії прямого інвестування та венчурного капіталу;
- створення системи страхування інноваційних ризиків;
- створення умов для залучення інвестицій на ринках капіталу (консолідація фондових бірж; посилення захисту споживачів інвестиційних послуг; створення центрального депозитарію цінних паперів та системи клірингу та розрахунків, здатних забезпечити мінімізацію ризиків при виконанні угод з цінними паперами);
- державна підтримка реалізації довгострокових інвестиційних проектів, спрямованих на створення високотехнологічної конкурентоспроможної продукції;
- державна підтримка інвестиційних програм і проектів, направлених на розвиток об'єктів електроенергетики, які виробляють електричну енергію з використанням альтернативних джерел енергії;
- перехід на енерго- та ресурсозберігаючі технології як засобу підвищення продуктивності праці та вивільнення значних інвестиційних ресурсів [11].

Одним з найголовніших завдань органів виконавчої влади Львівського регіону у сфері інвестування є створення рівних та прозорих умов ведення бізнесу та забезпечення їх загального дотримання, гарантування всім суб'єктам підприємницької діяльності захисту їх прав та інтересів у відносинах з іншими суб'єктами та органами влади, проведення рекламних кампаній Львівського регіону серед потенційних інвесторів. Для поліпшення інвестиційного клімату в області потрібно:

- формування сприятливого інвестиційного клімату у місті шляхом розробки бізнес-планів, маркетингових досліджень та визначення юридичних форм реалізації інвестиційних проектів;
- залучення кредитних та грантових коштів міжнародних фінансових інституцій з метою реалізації інноваційно-інвестиційних проектів;
- формування та реалізація рекламних та маркетингових заходів з метою поширення інформації про Львів та інвестиційні можливості міста;
- створення бази даних цільових інвесторів та пріоритетних інвестиційних проектів за результатами проведення досліджень ринку, опитування підприємств та інвесторів;
- створення умов для накопичення, розвитку і використання науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- реалізація проектів підвищення якості комунальних послуг, громадського транспорту та інфраструктури, у тому числі на умовах державно-приватного партнерства [12].

Перспективним шляхом розвитку є інвестування в інноваційну діяльність. Інноваційна діяльність в Україні регулюється законом України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV, який визначає правові, економічні та організаційні основи державного регулювання інноваційної

діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом [1]. Згідно з зазначеним законом інноваційна діяльність — це діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Пріоритетними напрямками інноваційно-інвестиційної діяльності Львівської області є: нарощення власного наукового, виробничого та інноваційного потенціалу; використання наукових розробок з інших регіонів та іноземних технологій; розвиток інфраструктури та системи інформаційно-комунікаційних технологій; збільшення темпів оновлення виробничої бази; запровадження системи мотивації товаровиробників до впровадження нововведень. У Львівському регіоні, доцільно створити технопарк у формі асоціації наукомістких фірм і виробничих підприємств, що групуються навколо університетів, наукових центрів. Необхідно створювати нові науково-дослідні центри, які будуть займатись освоєнням нових типів наукових розробок та виробництвом сучасного обладнання. Потрібно налагоджувати співробітництво з найближчими іноземними сусідами Львівської області, це сприятиме структурним змінам у економіці регіону. Для цього необхідно:

- набуття системного характеру інноваційною політикою, що сприятиме трансферу технологій і інноваційних продуктів та формуванню регіональної інноваційної стратегії, створення технопарків, бізнес-інкубаторів, а також інноваційних структур інших типів;
- покращення організаційно-фінансового забезпечення інфраструктури інноваційної діяльності;
- формування прозорої нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- цілеспрямована підготовка кадрів високої кваліфікації для високотехнологічних галузей, а також менеджерів інноваційної діяльності;
- створення ринку інноваційної продукції, на якому буде забезпечений належний рівень захисту інтелектуальної власності;
- широке застосування в усіх галузях економіки і сферах суспільного життя регіону інформаційно-комунікаційних технологій.

Висновки. Спираючись на проведений аналіз, можна стверджувати, що Львівський регіон має величезний інвестиційний потенціал, який не використовується повною мірою через зосередженість інвесторів на традиційних формах інвестування та низьку активність інвестування в інноваційну діяльність. Саме інвестування в інноваційну діяльність дозволить поживати процес зростання економіки Львівщини, а отриманий досвід буде корисним і для інших регіонів України. Запропоновано конкретні заходи з покращення інвестиційного клімату та усунення головних проблем, які стримують інвестування в регіон.

Перспективи подальших розвідок: пошук джерел фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності Львівщини.

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4.07.2002 №40-IV // zakon.rada.gov.ua.

2. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 16.01.2003 №433-IV // zakon.rada.gov.ua.
3. Бондаренко Д.О. Застосування системного підходу до державного управління розвитком інвестиційної сфери // Держава та регіони.— 2006.— №4. — С. 22–26.
4. Виноградов О.А. Застосування інформаційних технологій у забезпеченні маркетингу інноваційної діяльності // Актуальні проблеми економіки.— 2005.— №10. — С. 45–52.
5. Войтаренко М., Фурманюк О. Економічна конкурентоспроможність та інвестиційна привабливість України // Економіст.— 2006.— №12. — С. 25–28.
6. Готельне господарство та туризм у Львівській області: Статистичний збірник. — Львів, 2010. — 110 с.
7. Гриньова В.М., Коюда В.О., Лепейко Т.І. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності: Монографія / За заг. ред. В.М. Гриньової. — Харків: ХДЕУ, 2002. — 464 с.
8. Затонацька Т.Г., Осецький В.Л. Стратегія нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки // Фінанси України.— 2006.— №7. — С. 38–49.
9. Інвестиційна діяльність Львівської області у червні-грудні 2012 році / Державна служба статистики України. Львівське обласне управління статистики // loda.gov.ua.
10. Підготовка міста Львова до чемпіонату Європи з футболу 2012 // uefaeuro2012.lviv.ua.
11. Програма розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки / Державне агентство України з інвестицій та розвитку // in.ukrproject.gov.ua.
12. Програма сприяння залученню інвестицій у місто Львів на 2011–2013 роки // www.investinlviv.com.
13. Прямі інвестиції в економіку Львівської області / Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Львівській області // lv.ukrstat.gov.ua.
14. Циганкова М. Формування інвестиційного партнерства держави та бізнесу в Україні // Економіст.— 2006.— №10. — С. 50–53.
15. Яковенко С.І. Реінжиніринг бізнес-процесів шляхом інформатизації управління на підприємствах України // Актуальні проблеми економіки.— 2004.— №9. — С. 118–130.

Стаття надійшла до редакції 22.04.2013.